

Як Planner, так і Trello надають можливість переміщувати завдання, вкладати файли та посилання, відслідковувати хід виконання завдань, призначати відповідальних за виконання завдання осіб. Обидва програмних засоби є командо-творчими та передбачають постійний зворотний зв'язок у команді, швидке реагування на зміни, високу продуктивність праці та роботу на кінцевий результат – усе те, що становить переваги Agile.

Отож, уміла адаптація гнучкого підходу може давати додаткові переваги для сфери освіти і науки, а використання сучасних програмних засобів планування може покращити цей процес та сприяти вчасному та успішному завершенню наукового або освітнього проекту.

Список літератури

1. Why Better Business Communication Matters and How to Improve It. URL : <https://www.accdocket.com/why-better-business-communication-matters-and-how-improve-it> (30.10.23)
2. James M. Lahiff, John M. Penrose. Business Communication: Strategies and Skills. Prentice Hall, 1997. 634 p.
3. What is Poor Communication Costing your Team? URL : <https://www.linkedin.com/pulse/what-poor-communication-costing-your-team-scott-epp> (30.10.23)
4. Principles behind the Agile Manifesto. URL : <http://agilemanifesto.org/principles.html> (03.11.23)
5. Schwaber K. Agile Project Management with Scrum. Microsoft Press, 2004. 175 p.
6. Сазерленд Д. Навчись робити вдвічі більше за менший час. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. 280 с.
7. What's Different about Agile Communication? URL : <https://www.dummies.com/article/business-careers-money/business/project-management/whats-different-agile-communication-245920/> (07.11.23)

УДК 340.113+340.132.6

МОВА ПРАВА ТА ПРАВАЗАСТОСУВАННЯ

ЛАЗАРЄВ Віктор Вікторович,

к.ю.н., доцент,

доцент кафедри теорії та історії держави і права

Харківський національний університет внутрішніх справ

м. Харків, Україна

***Анотація.** Визначено місце правореалізації у механізмі правового регулювання. Виокремлено способи реалізації норм права. Акцентовано увагу на меті правозастосування. Окреслено роль мови права для правильної реалізації норм права. Перелічено основні вимоги, які висуває мова права до нормативно-правового акту.*

***Ключові слова:** мова права, право, термін, формальна визначеність, правореалізація, норма права, інтерпретація, нормативно-правовий акт.*

Вступ. Мова права та її правильне використання відіграють важливу роль в правозастосуванні та визначенні стандартів справедливості в суспільстві. Права людини, закони та їх інтерпретація не можуть існувати без чіткої, точної та недвозначної мови. Від цього залежить якість юридичних рішень та ефективність правозастосування.

Огляд літератури. Дослідження особливостей мови права постійно перебуває у полі зору вітчизняних дослідників. Зокрема, Н. Артикуца [1] досліджував особливості різновидів правничої мови. П. Рабінович, Т. Дудаш [2] висвітлили основні складники правничої мови. С. Дорда [3] присвятив своє дослідження висвітленню проблематики термінологічної точності. М. Любченко [4] охарактеризувала зв'язок мови і права. С. Кравченко [5] дослідив роль мови права на правоутворення і законотворення. Як бачимо, дослідження мови права є достатньо актуальним серед вітчизняних дослідників. Водночас, слід зазначити, що питання правозастосування усебічно досліджувалися рядом науковців (Н. Атаманова [6], С. Бобровник [7], О. Гринь [8], А. Перепелюк [9], Л. Пригара [10], В. Семчик [11], В. Тернавська [12]), однак проблематика мови права і юридичної термінології під час правозастосування була обійдена увагою. Це свідчить про незавершеність наукового пошуку в зазначеному напрямку, і потребує подальших наукових розвідок у означеній сфері.

Методи. Методологічною основою наукового дослідження виступили сукупність методів і прийомів наукового пізнання. Зокрема, метод порівняння дозволив визначити місце мови права у мовній системі суспільства, а також особливості використання юридичної термінології. Метод абстракції дозволив визначити підходи до розуміння категорії «правозастосування». Емпіричний аналіз дозволив ознайомитися з системою підходів до використання мови права, юридичної термінології під час застосування норм права.

Результати та обговорення. На поточному етапі формування держави, в Україні основним напрямком розвитку є проведення ряду демократичних змін у різних сферах суспільства. Основною метою цих змін є належне забезпечення прав та свобод всіх учасників громадських відносин. Зважаючи на це, подальший прогресивний розвиток правової системи України залежить не лише від прийняття необхідних нормативно-правових актів, але й від ефективної практики реалізації правових прописів.

У механізмі правового регулювання, правореалізація займає не менш важливе місце, ніж правотворення. Зважаючи на юридичну доктрину, для розвитку сучасної правової системи необхідно акцентувати увагу не лише на правотворчості, оскільки система національного законодавства в цілому вже сформована, але й на вдосконаленні механізмів реалізації правових норм [12, с. 93].

В більшості випадків відображенням реалізації правових норм у вітчизняних юридичних джерелах є фактичне втілення вказівок правової норми у реальній поведінці або діяльності суб'єктів права [13, с. 409]. Зазвичай, у теорії права виокремлюють кілька способів реалізації норм права, таких як використання, виконання, дотримання та застосування. Одним із важливих аспектів є застосування норм права, яке вважається однією з ключових форм їх реалізації [12, с. 93]. Такий підхід до правозастосування пояснюється тим, що застосування норм права відповідальними державними органами та посадовими особами є обов'язковою організаційно-правовою передумовою для інших способів реалізації правових норм суб'єктами права у визначених випадках, передбачених чинним законодавством. Іншими словами, діяльність з правозастосування спрямована на створення необхідних правових умов для використання учасниками суспільних відносин їх дозвільного права власних інтересах або в інтересах інших осіб чи суспільства; для забезпечення правомірної поведінки учасників правовідносин; для виконання всіма фізичними і юридичними особами, управлінськими структурами нижчого рівня встановлених нормами права вимог [11, с. 8]. Отже, правозастосуванням слід розуміти владно-організуючу діяльність компетентних державних органів і посадових осіб, що виявляється у процедурно-процесуальних формах. Воно полягає в реалізації юридичних норм у контексті конкретних життєвих випадків та стосується конкретних суб'єктів, і має на меті вирішення юридичних справ. Як результат, виникають, змінюються, припиняються або відновлюються юридичні права та обов'язки сторін у цих справах [12, с. 93]. Проте, слід мати на увазі, що для правильної реалізації норм права, слід правильно розуміти цю норму, дотримуватися правил формальної визначеності. Таким чином, мова права та її правильне використання грають важливу роль в правозастосуванні та визначенні стандартів справедливості в суспільстві. Нормативно-правові акти та їх інтерпретація не можуть існувати без чіткої, точної та

недвозначної мови. Від цього залежить якість юридичних рішень та ефективність правозастосування.

Мова права відіграє важливу роль в правозастосуванні та інтерпретації правових норм. Ця мова є ключовою для розуміння, аналізу та застосування законів і нормативних актів. Вона визначає ясність та точність правових текстів, а також впливає на процес правозастосування. Це виявляється у тому, що правнича мова висуває ряд вимог до нормативно-правового акту:

По-перше, правовий текст повинен бути доступним та зрозумілим для всіх громадян. Забезпечення доступу до правової інформації є ключовим завданням для забезпечення справедливості та рівності перед законом. Текст нормативно-правового акту слід викладати так, щоб його могли розуміти не лише фахівці в галузі права, але і звичайні громадяни.

По-друге, текст нормативно-правового акту слід викладати точно та однозначно. Відсутність двозначності та розбіжностей у тлумаченні правових термінів та норм є важливою передумовою для правозастосування. Неоднозначність та розбіжності в тлумаченні можуть призвести до невизначеності та суперечок у судових рішеннях.

По-третє, текст правової норми повинен відповідати засадам справедливості та прав людини. Це означає, що правові норми та рішення повинні бути відповідними міжнародним стандартам прав людини, а також віддавати перевагу захисту прав та свобод громадян.

Нарешті, мова права має бути живою та адаптованою до змін у суспільстві та потреб правозастосування. Це означає, що законодавство повинно бути гнучким та відкритим до змін, щоб враховувати нові виклики та реалії.

Висновки. Мова права є спеціалізованою мовою, яка включає в себе юридичну термінологію, визначення та правові стандарти. Її використовують для формулювання правових норм, наказів, судових рішень та інших документів, що регулюють правові відносини. Виходячи з означеного, можемо стверджувати, що мова права займає важливу роль в правозастосуванні та реалізації правових норм. Вона визначає точність, ясність та структуру правових документів, впливає на інтерпретацію та розуміння правових норм. Точне та однозначне використання мови права є ключовим чинником для забезпечення справедливості та справедливого правозастосування, оскільки будь-

яка неоднозначність може призвести до різних інтерпретацій правових норм. Юристи, судді та інші правозастосовчі органи повинні надавати велику увагу використанню мови права в своїй роботі для забезпечення відповідності правових норм та судових рішень закону та справедливості.

Список літератури.

1. Артикуца Н. В. Мова права у її функціональних різновидах. *Сьогodenня українського мовного середовища* / [упоряд. Л. З. Мороз] ; АПН України, Ін-т вищ. освіти, Від. теорії та методології гуманіт. освіти. Київ, 2008. С. 23–32.
2. Рабінович П. М., Дудаш Т. І. Правнича мова: основні складники (загальнотеоритична характеристика). *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 1 (88). С. 17-29.
3. Дорда С. В. Мова права. Проблема термінологічної точності. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. 2012. № 2(7). С. 7-10.
4. Любченко М. Мова і право: питання співвідношення. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2015. № 2 (81). С. 36-44.
5. Кравченко С. П. Мова як фактор правоутворення та законотворення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Одеса, 2000. 20 с.
6. Атаманова Н. В. Проблемні питання застосування норм права. *Підприємництво, господарство і право : науково-практичний господарсько-правовий*. 2021. № 2. С. 164-169.
7. Бобровник С. В. Правозастосовні акти: природа, сутність та місце в системі законодавства. *Правова держава*. 2019. Вип. 30. С. 35–43.
8. Гринь О. Д. До питання про ефективність правозастосовних актів. *Митна справа*. 2015. № 2 (2.2). С. 64–71.
9. Перепелюк А. М. Механізм застосування права: структура та критерії ефективності (загальнотеоритичний аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2016. 224/с.
10. Пригара Л. І. Юридична техніка актів правозастосування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2008. 19 с.
11. Семчик В. І. Проблеми реалізації права. *Альманах права*. 2011. Вип. 2. С. 8–11.
12. Тернавська В. М. Правозастосування як форма реалізації конституційно-правової політики України. *Нове українське право*. 2023. Вип. 2. С. 92-97.
13. Кельман М. С., Мурашин О. Г. Загальна теорія держави та права : підручник. Київ : Кондор, 2005. 609 с.